

Boj bez použití jaderných zbraní

Podplukovník Vladimír Pecánek

V příspěvku se chci vyjádřit k článkům plukovníka Procházky a plukovníka Repčína, které se zabývají problematikou bojové činnosti svazků a útvarů pouze klasickými prostředky.

Vyjádřím se k těmto otázkám, které považuje v článcích za rozporné.

Především k šířce útočného pásma divize a pluku.

Autoři uvádějí: „Při bojové činnosti s použitím klasických prostředků **neměla by se šířka útočného pásma divize a pluku podstatně měnit proti dosavadním normám**“. V závěru druhého článku však uvádějí: „Při použití pouze klasických prostředků se útočné pásmo divize na směru hlavního úderu **zužuje asi na polovinu**, tj. do 10 km, přičemž zpravidla v úseku širokém asi 4 km. Pluky prvního sledu mohou útočit pak v pásmu do 5 km a prolamovat obranu v šířce do 2 km, prapory útočící zpravidla v šířce do 1 km.“

Porovnáme-li oba uvedené názory, můžeme těžko dojít k jednoznačnému závěru. Rozdílnost obou názorů není blíže vysvětlena, popřípadě podepřena konkrétními fakty. Je to však rozpor zdánlivý, což se pokusím vysvětlit.

Při rozboru teoretické otázky z taktiky nelze řešit předem otázky obecné, ale je nutno vycházet z konkrétní situace. Všechny závěry, vyplývající z rozboru dané situace musí být potom podloženy určitými fakty jako jsou propočty, poměry sil a podobně.

Proto uvedu svůj názor na řešení šířky útočného pásma divize a pluku při bojové činnosti bez použití jaderných zbraní.

Při rozboru vycházím z těchto faktorů:

— ze zásad obranného boje pravděpodobného nepřítele,

— z palebných a bojových možností nepřítele na daném stupni,

— z palebných a bojových možností vlastního svazku a útvaru.

Dalším velmi závažným faktorem je ještě charakter terénu, který ovšem nechci při teoretickém řešení rozebírat.

Nejdříve k otázce **útoků na pozici obranu nepřítele**, v daném případě jednotek a svazků armády NSR, s kterou především počítáme.

a) Útok motostřeleckého pluku

Vzhledem k organizaci, síle a vybavení jednotek NSR pro útok pluku vycházím z obrany mechanizovaného praporu.

Mechanizovaný prapor může být v obraně zesílen až jednou tankovou rotou a baterií samohybných houfnic 105 mm. Šířka a hloubka obranného rájónu praporu může být do 3 km. Jeho síly a prostředky jsou uskupeny ve dvou sledech tak, že vytváří tyto cíle:

Pro nepřímou střelbu:

9 opěrných bodů čet na ploše 9×3—5 ha,	
tj. celkem	27—45 ha,
1—3 ohniska odporu družstev na ploše	1—3 ha,
prostor soustředění tankové roty bez jedné čety	2—3 ha,
Celkem	30—51 ha

minometná četa 81 mm	— 1 cíl (2 ha)
minometná četa 120 mm	— 1 cíl (2 ha)
baterie SH 105 mm	— 1 cíl (2 ha)

Celkem — 3 cíle (6 ha)

Pro přímou střelbu v prvním sledu:

četa protitankových řízených střel	— 5 cílů
četa protitankových kanónů	— 5 cílů
tanková četa (zakopaná)	— 5 cílů
OT rot prvního sledu	— 34 cílů
Celkem	— 49 cílů

K současnému umlčení a ničení těchto cílů je potřeba

3—5 dělostřeleckých oddílů 122 mm na živou sílu,

1 dělostřelecký oddíl na děl. a min. baterie (čty),
64 hlavních pro přímou střelbu v prvním sledu za předpokladu, že na tanky a protitankové zbraně počítáme poměr 2:1 ve prospěch útočnicka a na OT poměr 1:1, neboť i kvalitu zbraní je nutno brát v úvahu.

Nyní rozeberu možnosti motostřeleckého pluku za předpokladu útočné sestavy, se dvěma motostřeleckými prapory a tankovým jako tanků k zesílení motostřeleckých praporů v prvním sledu, a jedním motostřeleckým praporem ve druhém sledu:

Pro nepřímou střelbu:

dvě minometné čty 82 mm	— 2,5—3 ha
jedna baterie 122 mm houfnic	— 3 ha
celkem	— 5,5—6 ha

Pro nepřímou střelbu v prvním sledu:

BzK praporů prvního sledu	— 6 zbraní
BzK pluku	— 4 "
PTRŠ pluku	— 4 "
tankový prapor	— 31 "
celkem	— 45 zbraní,

v případě použití celého tankového praporu v dělostřelecké přípravě pro ničení cílů přímou střelbou.

K současněmu umlčení živé síly se nedostává dělostřelectva na 24—45 ha, k umlčení dělostřelectva a minometů tři baterie. Pro přímou střelbu se nedostává 19 zbraní kvality tanku a protitankového kanónu nebo 38 zbraní kvality palubního kanónu jako mají OT nepřítel.

Vezmeme-li v úvahu potřebu zbraní pro přímou střelbu v průběhu zteče a boje v hloubce obrany mechanizovaného praporu nepřítel, tj. mpr: (27 tanků a protitankových zbraní, 82 obrněných transportérů) je to celkem 109 cílů pro přímou střelbu. Počítáme-li opět s poměrem sil 2:1 ve prospěch útočnicka na tanky a protitankové zbraně, a 1:1 na obrněné transportéry, bylo by třeba celkem 136 zbraní na zničení všech cílů nepřítel, kdežto pluk jich má pouze 48.

Můžeme namítnout, že nelze srovnávat kvalitu tanků s kvalitou obrněných transportérů a počítat u nich s poměrem 1:1. Tyto údaje uvádím pouze proto, že je nutno s OT jako palebnými ohnisky nepřítel v obraně počítat, a k zabezpečení úspěšného průlomu motostřeleckými a tanko-

vými jednotkami je ničit přímou střelbou.

Co se však ukazuje i při optimální kalkulaci, ve které počítáme tanky a protitankové zbraně útočnicka na obrněné transportéry obránce v poměru 1:1? I tak se motostřeleckému pluku nedostává 47 zbraní pro přímou střelbu k tomu, aby mohl úspěšně prolomit obranu mechanizovaného praporu v šířce 3 km. Pro průlom obrany na šířce 2 km bude při poměru 1:1 tanků a protitankových zbraní útočnicka k obrněným transportérům obránce nedostatek 42 zbraní, při poměru 1:2 — 15 zbraní.

Vezmeme-li v úvahu maximální reálnou možnost posílení pluku na směru hlavního úderu divize dělostřeleckými oddíly, z toho jedním houfnicovým a jedním raketometným, které mohou umlčet živou sílu na ploše celkem 27 ha, což je minimální potřeba, nedostává se ještě jeden děl. oddíl na umlčení děl. a min. baterií (čet). Při postupném umlčování obrany, tj. prodlužování dělostřelecké přípravy zhruba na dvojnásobnou dobu, by ovšem posílení dvěma oddíly stačilo.

Potřeba 15—42 zbraní pro přímou střelbu by se dala krýt posílením pluku hodnotou protitankového oddílu neb tankovým praporem z tankového pluku divize. Další možnost úhrady by byla ve vybavení motostřeleckých jednotek OT s palubním kanónem lepší kvality než mají OT nepřítel, v počtu 8—10 na rotu. Pak by pluk měl 72—90 zbraní pro přímou střelbu na obrněné transportéry nepřítel, takže v úseku 2 km by mohl soustředit celkem 120—138 zbraní pro přímou střelbu na 72 cílů nepřítel.

Při útoku bez použití jaderných zbraní nutno brát v úvahu při průlomu taktické hloubky obrany i poměr sil v ručních zbraních, které by byl v uvedené variantě tento:

	msp	mpr	poměr sil
samopal - puška	520	250	2:1
kulomet	54	24	2,2:1
pancéřovka - tarasnice	66	32	2:1

což je pro průlom poměr sil skutečně minimální, přestože je počítáno u msp se všemi rotami praporů prvního sledu v jednom sledu a u mpr jen celkem se dvěma rotami.

Jestliže počítáme cíle a prostředky, potřebné k jejich umlčení a ničení na 1 km fronty, výsledky jsou přibližně stej-

né, takže celkově mohou učinit tyto závěry:

Motostřelecký pluk je schopen při současném vybavení a organizaci prolomit pozici obranu mechanizovaného praporu a zničit jeho síly a prostředky bez použití jaderných zbraní v úseku širokém do 2 km, za předpokladu posílení pluku 2—3 dělostřeleckými oddíly, z toho jedním raketometným, a dále protitankovým oddílem nebo tankovým praporem, což by bylo vzhledem k potřebné hustotě tanků výhodnější.

Další podmínkou pro úspěšný průlom v uvedeném šířce by bylo použití celého tankového praporu k ničení cílů přímou střelbou v průběhu dělostřelecké přípravy, což se ovšem neukazuje výhodné. Nevýhodnost se projevuje zejména při útoku z chodu z hlediska možnosti utajení vysunutí praporu k přednímu okraji, zásobování střelivem a zabezpečení včasné zteče předního okraje obrany. Proto by bylo účelnější k tomuto úkolu využít buď zbraní pro přímou střelbu jednotek v dotyku (budou-li na daném směru), nebo použít protitankovou zálohu divize.

V případě vybavení motostřeleckých praporů OT s palubním kanónem (8—10 na rotu) by postačilo vyčlenit ve prospěch motostřeleckého pluku v průběhu dělostřelecké přípravy PTZ divize.

Zdůrazňuji, že v propočtech jsem nebral v úvahu možnost podpory mechanizovaného praporu brigádními a divizními prostředky (zejména dělostřelectva) na jedné a motostřeleckého pluku divizními prostředky na druhé straně.

b) Útok motostřelecké divize

Při kalkulaci možnosti průlomu pozici obrany nepřítele motostřeleckou divizí vycházím z obrany mechanizované brigády NSR, zesílené jedním dělostřeleckým oddílem 155 mm, které se může bránit v pásmu širokém 6—8 km. Propočítal jsem různé varianty bojové sestavy msd v útoku i mb v obraně, při čemž jsem vycházel z cílů a prostředků k jejich umlčení a ničení na 1 km fronty. Takovou metodu považuji za reálnější. Vzhledem k tomu, že postup při ní je podstatně obdobný, jak je uvedeno u pluku, omezím se jen na závěry:

1. K současnému umlčení živé síly do hloubky praporů prvního sledu a dělostřeleckých (minometných) baterií a čet, což je prakticky necelá polovina cílů

v hloubce brigády, je potřeba asi 35—40 dělostřeleckých a minometných hlavních na 1 km fronty.

Motostřelecká divize může v dělostřelecké přípravě dosáhnout celkového počtu 102 hlavních, to znamená, že je schopna svými prostředky zabezpečit umlčení nepřítele maximálně v úseku 3 km.

2. K ničení cílů pro přímou střelbu je potřeba celkem 60 zbraní na 1 km fronty. Vzhledem k tomu, že motostřelecká divize má k tomuto úkolu 256 zbraní, může ničit cíle v úseku do 4 km.

3. K zabezpečení potřebného počtu zbraní k ničení cílů přímou střelbou v průběhu dělostřelecké přípravy je třeba počítat pro tento úkol s vysunutím protitankového oddílu divize a dvou tankových praporů.

4. K dosažení poměru sil v ručních zbraních alespoň 2:1 musí být použito v úseku 4 km dvou motostřeleckých pluků v prvním sledu.

Z těchto závěrů vyplývá, že motostřelecká divize je schopna při současném vybavení a organizaci prolomit pozici obranu mechanizované brigády a zničit její síly a prostředky bez použití jaderných zbraní v úseku širokém do 4 km, za předpokladu posílení 2—3 dělostřeleckými oddíly.

K úspěšnému zahájení průlomu v uvedené šířce nutno plánovat použití hodnoty protitankového oddílu a dvou tankových praporů k ničení cílů přímou střelbou v průběhu dělostřelecké přípravy, což má určité nevýhody (jak jsem uvedl u pluku).

Při vybavení motostřeleckých praporů OT s palubními kanóny by mohla motostřelecká divize prolomit pozici obranu nepřítele v šířce 5 km, bude-li posílena (podpora) 3—4 dělostřeleckými oddíly a použije-li protitankový oddíl v dělostřelecké přípravě pro nepřímou střelbu.

Ani v této kalkulaci jsem nebral v úvahu možnost podpory mechanizované brigády divizními a sborovými prostředky.

Mohu dokázat, že za určitých podmínek bude možno při boji bez použití jaderných zbraní šířku útočného pásma divize a pluku ponechat přibližně stejnou jako při jejich použití. Proto rozeberu možnosti divize a pluku při útoku nepřítele, který vede boj na zdrženou. Podrobné propočty uvádět nebudu. Uvedu jen předpoklady, z nichž jsem vycházel a závěry, které z propočtů vyplývají.

a) Útok motostřelecké divize

Při propočtech vycházím z těchto předpokladů:

Mechanizovaná brigáda, zesílená jedním oddílem houfnic 155 mm, jedním protiletadlovým oddílem a ženijní rotou vede boj na zdrženou v pásmu do 20 km. Její zesílené mechanizované a motorizované prapory bojují na jednotlivých směrech všechny v jednom sledu, manévr uskutečňuje v rámci praporů zaujímáním výhodných obranných postavení. Tankový prapor bez jedné roty je jako záloha brigády, vyznačena k protiztečím na hlavním směru.

Celkem je na prvním postavení $\frac{2}{3}$ sil mechanizovaných a motorizovaného praporu s tankovou rotou, $\frac{1}{3}$ sil praporů manévruje do hloubky na druhé postavení.

1. K současnému umlčení a ničení cílů na jednom postavení mechanizované brigády v šířce 20 km je potřeba:

6—10 děl. oddílů 122 mm nebo 1 raketometný oddíl a 2—6 děl. oddílů 122 mm na živou sílu nekrytou,

3 děl. oddíly na děl. a min. baterie (čety),

165 zbraní pro přímou střelbu v prvním sledu za předpokladu, že počítáme zbraně pro přímou střelbu útočníka k cílům obránce v poměru 1:1, což je u tohoto druhu boje celkem reálné.

Celkem je k ničení cílů přímou střelbou potřeba 276 zbraní.

2. Motostřelecké divizi se za předpokladu bojové sestavy se dvěma motostřeleckými pluky a tankovým plukem v prvním sledu a jedním motostřeleckým plukem ve druhém sledu, nedostává k zabezpečení úspěšného rozvíjení útoku a zničení nepřítele v pásmu širokém do 20 km hodnota 2—3 dělostřeleckých oddílů k umlčení živé síly a celkem 20 zbraní pro přímou střelbu.

Nedostatek 20 zbraní pro přímou střelbu není nutno v dané situaci brát v úvahu vzhledem k charakteru boje a kvalitě zbraní na obrněné transportéry nepřítele.

Povede-li boj na zdrženou v útočném pásmu motostřelecké divize tankové brigády NSR, bude situace pro divizi ještě příznivější.

Motostřelecká divize je tedy schopna při současném vybavení a organizaci rozvíjet úspěšně útok proti nepříteli, který vede boj na zdrženou, a zničit jej v pásmu širokém do 20 km, bude-li posílena

(popř. podpora) dvěma dělostřeleckými oddíly.

Tanková divize bude schopna při posílení dělostřelectvem přibližně ve stejné hodnotě rozvíjet úspěšně útok v pásmu širším než 20 km.

b) Útok motostřeleckého pluku

Z propočtů pro útok motostřeleckého pluku proti mechanizovanému praporu NSR, zesílenému jednou tankovou rotou, protitankovou četou a baterií 105 mm, který vede boj na zdrženou v pásmu 6—8 km s manévrem v rámci praporu mně vyplývají tyto závěry:

1. K současnému umlčení a ničení cílů na jednom postavení praporu v šířce 5 km je potřeba:

2—3 děl. oddíly k umlčení živé síly nekryté,

1 děl. oddíl na děl. a min. baterie (čety),

45 zbraní pro přímou střelbu v prvním sledu (celkem 70 zbraní).

2. Motostřeleckému pluku se za varianty dvou motostřeleckých a tankového praporu v prvním sledu nedostává k zabezpečení úspěšného rozvíjení útoku bez použití jaderných zbraní v pásmu širokém 5 km hodnota 2—3 děl. oddílů k umlčení živé síly a děl. a min. baterií (čet).

Za předpokladu kalkulace zbraní pro přímou střelbu útočníka k cílům stejné kvality obránce v poměru 1:1, a 1:2 na obrněné transportéry by počet zbraní pluku postačil. Při poměru sil 1:1 všech zbraní ke všem cílům by se nedostávalo 22 zbraní.

Ze závěrů je zřejmé, že motostřelecký pluk může být schopen při současném vybavení a organizaci rozvíjet úspěšně útok bez použití jaderných zbraní v pásmu širokém do 5 km a zničit nepřítele, který vede boj na zdrženou, za předpokladu posílení (podpory) 2—3 děl. oddíly nebo 1 děl. oddílem a 1—2 bateriemi rmo.

Podmínky pro úspěšné rozvíjení útoku tankovým plukem za stejné situace jsou příznivější, neboť může rozvíjet útok v pásmu do 6—8 km, avšak je nutno jej posílit hodnotou děl. oddílů a oddílů raketometů.

Závěrem k otázce šířky útočných pásem zdůrazňuji, že není správné uvádět v jakýchkoliv pramenech normy, není-li jasně ukázáno, k jaké konkrétní situaci a činnosti nepřítele a vlastních vojsk se vztahují. Domnívám se, že by bylo účelnější na stupni pluku a divize neuvádět

v přednáškách a jiných teoretických materiálech **normy ani přibližně**, neboť i když je zdůrazňováno, že je nelze brát jako šablonu, je jimi do určité míry myšlení velitelského sboru ovlivňováno.

Podle mého názoru by stačilo **stanovit pro útok normu pro prapor**, která by měla být stejná jak v podmínkách používání jaderných zbraní, tak bez jejich použití. Tato norma by musela být zdůvodněna přesným a hlubokým rozбором palebných a bojových možností praporu, a sloužila by jako kalkulační podklad pro stanovení šířek pro útvary a svazky. Šířka útočného pásma divizi nebo pluku by se potom stanovovala **pouze v praxi** vzhledem ke konkrétnímu úkolu, situaci nepříteli, charakteru terénu, vlastním silám a prostředkům a k počtu praporů, potřebným do prvního sledu.

Dále se chci vyjádřit k používání **tanků ke střelbě ze zakrytých palebných postavení**.

Nemám v úmyslu podrobně rozebírat výhody a nevýhody tohoto způsobu použití tanků. Viz Sborník VAAZ č. 4/1964 v článku pplk. Vlčka, kde nevýhody prokazatelně převažují.

Ponecháme-li všechny nevýhody stranou, nebude ve většině případů totiž možné s nimi pro střelbu ze zakrytých palebných postavení počítat z toho důvodu, že je budeme nezbytně potřebovat k plnění úkolu, pro který jsou především předurčeny — k ničení nepřátelských tanků a ostatních důležitých cílů přímou střelbou, která je i mnohem účinnější.

Současně upozorňuji na to, že potřeba značného počtu tanků do prvního sledu je ovlivněna zejména značným počtem obrněných transportérů s palubními kanóny nepříteli, zatím co transportéry našich motostřeleckých jednotek palubní kanóny nemají.

Propočty ukazují, že při vybavení motostřeleckých rot přibližně 8—10 obrněnými transportéry s palubními kanóny lepší kvality, než jsou kanóny nepříteli,

by se bojové a palebné možnosti motostřeleckých jednotek podstatně zvýšily a nebylo by nutno první sledy tak značně zesilovat tanky. V takovém případě by se dalo uvažovat o částečném rozšíření pásma činnosti motostřeleckého praporu a tím i útvarů a svazků.

K úloze letectva při boji jaderných zbraní autoři uvádějí: „Důležitou úlohu bude mít i letectvo při podpoře pozemních vojsk z hlediska prodlužování palby dělostřelectva.“

Myslím, že by bylo třeba ukázat, jak tuto úlohu bude plnit a jaké bude mít k tomu možnosti.

Uvážíme-li např. bojové možnosti stíhacího bombardovacího letectva k ničení pozemních cílů jak palubními zbraněmi a raketami, tak pumovnicemi s konvenční náplní, a posoudíme je s úkoly, které bude muset plnit při boji bez použití jaderných zbraní vidíme, že přímá podpora pozemních vojsk je trochu problematická.

Hlavním úkolem letectva bude totiž právě boj s prostředky jaderného napadení nepříteli, neboť prostředky a síly pozemních vojsk budou mít k tomuto úkolu situaci značně nesnadnou. Prostředky jaderného napadení nepříteli budou totiž v dané situaci umísťovány pravděpodobně ve větší hloubce, mimo účinný dosah vlastních klasických prostředků pozemních vojsk.

Vezmeme-li v úvahu značné počty prostředků jaderného napadení nepříteli v pásmu činnosti armády a skutečnost, že např. ke zničení oddílů CORPORAL v palebném postavení pomocí pum je potřeba 40 stíhacích bombardovacích letounů, nebo k umlčení baterie atomových kanónů palubními zbraněmi a raketami 42 letounů vidíme, že možnosti letectva k přímé podpoře pozemních vojsk budou skutečně omezené. Přesto se domnívám, že nelze dělat závěry o použití letectva v takovém či jiném smyslu bez hlubokého rozboru jeho úkolů a možností.

Závěrem chci zdůraznit, že hlavní a rozhodující podmínkou při vytýčování jakýchkoliv zásad nebo norem pro bojovou činnost bez použití jaderných zbraní musí být **splnění úkolu**. Nelze tudíž zdůrazňovat při bojové činnosti bez použití jaderných zbraní na prvním místě otázku neustálého dodržování všeobecných zásad ochrany vojsk před jadernými údery a všechny zásady a normy zdůvodňovat těmito podmínkami. Tím ovšem nepopírám nutnost uchování bojeschopnosti vojsk pro splnění úkolu.